

UNIVERSITATEA DE ȘTIINȚE AGRICOLE ȘI MEDICINĂ
VETERINARĂ "ION IONESCU DE LA BRAD" IAȘI
FACULTATEA DE HORTICULTURĂ

Aleea M. Sadoveanu nr.3, 700490 Iași

Tel./Fax 0232-274932

E-mail: secr_hor@uaiasi.ro

CODUL DE ETICĂ ÎN CERCETARE

Ca instituție ce face parte din sistemul național de cercetare-dezvoltare, care conduce programe de cercetare-dezvoltare și asigură valorificarea rezultatelor, Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară Iași, cu toate facultățile pe care le include, este responsabilă pentru respectarea normelor și valorilor etice în cercetare-dezvoltare.

Conform *Legii nr. 206 din 27 mai 2004, privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare*, publicată în Monitorul Oficial nr. 505 din 4 iunie 2004, etica în activitățile de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de inovare, se bazează pe un ansamblu de principii morale și de proceduri reunite în Codul de etică și deontologie profesională al personalului de cercetare-dezvoltare, elaborat de autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare, cu respectarea reglementărilor internaționale la care România este parte.

Acestea sunt comune tuturor disciplinelor de cercetare, reprezentând, în același timp, o latură educativă pusă la dispoziția tuturor celor care participă la derularea efectivă a activităților de cercetare-dezvoltare și inovare s-au făcut prin

Respectarea acestor principii morale determină buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare.

Asigurarea cadrului etic în activitatea de cercetare presupune două elemente esențiale:

- propune cercetătorilor informații cu privire la etica cercetării și prezintă principiile fundamentale (reguli și idei) vizând influențarea conduitei lor;
- stabilește procedurile destinate să faciliteze aplicarea principiilor.

Cercetarea științifică din Facultatea de Horticultură se desfășoară cu respectarea dispozițiilor legale și a reglementărilor prevăzute în Codul de etică.

Pe lângă Consiliul științific al Facultății de Horticultură a fost propusă Comisia de etică alcătuită din patru membri:

Prof. dr. Valeriu V. COTEA

Prof. dr. Mihai ISTRATE

Conf. dr. Doina Mira DASCĂLU

Drd. Cristina ARSENE

Atribuțiile comisiei se referă la: protecția participanților la cercetarea științifică asupra tuturor inconvenientelor care pot să apară în timpul cercetării; respectarea drepturilor și obligațiilor cercetătorilor; cercetarea cazurilor de abateri de la etica profesională și înaintarea conducerii facultății a măsurile necesare; asigurarea conformității cu Codul de etică a activității de cercetare supuse atenției comisiei.

Codul de etică în cercetare necesită definirea următorilor termeni:

- **frauda în știință** - acțiunea deliberată de confecționare, falsificare, plagiere sau înstrăinare ilicită a rezultatelor cercetării științifice;

- **confeccionarea de date** - înregistrarea și prezentarea unor date din imaginație, care nu sunt obținute prin metodele de lucru folosite în cercetare;
- **falsificare** - măsluirea materialelor de cercetare, a echipamentelor, proceselor sau rezultatelor; omiterea unor date sau rezultate de natură a deforma rezultatele cercetării;
- **plagiat** - însușirea ideilor, metodelor, procedurilor, tehnologiilor, rezultatelor sau textelor unei persoane, indiferent de calea prin care acestea au fost obținute, prezentându-le drept creație personală;
- **conflict de interese** - situația de incompatibilitate în care se află o persoană care are un interes personal ce influențează imparțialitatea și obiectivitatea activităților sale în evaluarea, monitorizarea, realizarea și raportarea activităților de cercetare-dezvoltare; interesul personal include orice avantaj pentru persoana în cauză, soțul/soția, rude până la gradul al patrulea inclusiv, sau pentru instituția din care face parte.

Ținând cont de specificul activității de cercetare din domeniul horticola, personalul implicat în cercetare trebuie să respecte următoarele dispoziții și reglementări:

- buna conduită în cercetare-dezvoltare se asigură în conformitate cu reglementările internaționale din domeniu, cu legislația Uniunii Europene și cu regulile de etică ale programelor de cercetare științifică ale acesteia;

- buna conduită în cercetare-dezvoltare trebuie să se desfășoare cu ocrotirea și refacerea mediului natural și a echilibrului ecologic, asigurându-se protecția acestora față de eventualele agresiuni produse de știință și tehnologie;

- buna conduită în cercetare-dezvoltare exclude:

- a) ascunderea sau înlăturarea rezultatelor nedorite;
- b) confeccionarea de rezultate;
- c) înlocuirea rezultatelor cu date fictive;
- d) interpretarea deliberat distorsionată a rezultatelor și deformarea concluziilor;
- e) plagierea rezultatelor sau a publicațiilor altor autori;
- f) prezentarea deliberat deformată a rezultatelor altor cercetători;
- g) neatribuirea corectă a paternității unei lucrări;
- h) introducerea de informații false în solicitările de granturi sau de finanțare;
- i) nedezvăluirea conflictelor de interese;
- j) deturnarea fondurilor de cercetare;
- k) neînregistrarea și/sau nestocarea rezultatelor, precum și înregistrarea și/sau

stocarea eronată a rezultatelor;

- l) lipsa de informare a echipei de cercetare, înaintea începerii proiectului, cu privire la: drepturi salariale, răspunderi, coautorat, drepturi asupra rezultatelor cercetărilor, surse de finanțare și asocieri;

- m) lipsa de obiectivitate în evaluări și nerespectarea condițiilor de confidențialitate;

- n) publicarea sau finanțarea repetată a acelorași rezultate ca elemente de noutate științifică.

- personalul de cercetare-dezvoltare are responsabilități conform legislației în domeniu și codurilor deontologice profesionale în cercetările pe subiecți umani, în folosirea animalelor pentru experimente și în protecția mediului;

- datele contradictorii, diferențele de concepție experimentală sau de practică, diferențele de interpretare a datelor, diferențele de opinie sunt factori specifici cercetării-dezvoltării și nu constituie abateri de la buna conduită.

Abateri de la buna conduită

În cazul abaterilor de la buna conduită, sesizate în scris, pe bază de dovezi, procedura urmată de comisiile de etică cuprinde informarea în scris a persoanei/persoanelor incriminate

cu privire la începerea anchetei, motivele și dovezile existente și formularea de recomandări către Decan sau Rector.

Termenul de răspuns la sesizare este de maximum 30 de zile de la începerea anchetei.

Persoana găsită vinovată de către Comisia de etică a facultății poate să se adreseze Comisiei de etică în cercetare de la nivelul universității, iar în cazuri extreme Consiliului Național de Etică. Aceste organisme au obligația să verifice contestația și să stabilească în termen de 30 de zile verdictul, propunerile și recomandările către Rector sau Decan. Pentru analizarea contestației, vor fi studiate acele documente care sunt legate de acuzațiile ce urmează a fi verificate.

Pentru abaterile de la buna conduită în cercetare-dezvoltare, constatate și dovedite, se poate propune aplicarea următoarelor sancțiuni:

- a) îndepărtarea persoanei/persoanelor din echipa de realizare a proiectului;
- b) schimbarea responsabilului de proiect;
- c) retragerea și/sau corectarea tuturor lucrărilor publicate prin încălcarea regulilor de bună conduită;
- d) muștrare scrisă;
- e) retrogradarea din funcție;
- f) suspendarea din funcție;
- g) concedierea.

De asemenea, pentru abaterile de la buna conduită în cercetare-dezvoltare se aplică sancțiunile disciplinare prevăzute în Codul de etică și deontologie profesională al personalului de cercetare-dezvoltare, precum și sancțiunile prevăzute în Legea nr.64/1991 privind brevetele de invenție, republicată, cu modificările ulterioare și în Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, cu modificările și completările ulterioare.

Principii de etică în propunerea, evaluarea și acordarea de granturi

Facultatea de Horticultură, reprezentată prin cadre didactice, doctoranzi, masteranzi, studenți participă permanent la competiții organizate la nivel național sau internațional pentru acordarea granturilor de cercetare. De asemenea, o mare parte dintre cadrele didactice ale facultății sunt experți evaluatori pentru diferite tipuri de proiecte de cercetare.

Evaluarea din punct de vedere etic a proiectelor de cercetare-dezvoltare și inovare se realizează de către comisiile de evaluare ale acestora și va cuprinde, în mod obligatoriu, verificarea conformității proiectelor respective cu:

a) reglementările de etică general aplicabile, referitoare la:

- protecția persoanei umane: utilizarea datelor personale pentru bănci biologice, inclusiv bănci de gene; protecția datelor personale;
- protecția mediului;

b) reglementările de etică specifice, interne și internaționale, aplicabile pentru cercetarea respectivă și care trebuie specificate explicit prin proiect.

Proiectele de cercetare în care se preconizează folosirea animalelor de experiență, subiecților umani, preparatelor biologice cu grad mare de risc, materialelor radioactive și compușilor chimici, toxici sau care pot avea un impact negativ asupra mediului, trebuie să fie evaluate de o comisie de etică profesională constituită la nivelul Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară

Este responsabilitatea Facultății de Horticultură și a Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară, în cazul în care propune proiecte pentru evaluare, să adopte și să dezvolte proceduri corespunzătoare care să fie în concordanță cu procedurile generale.

Următoarele principii se vor avea în vedere în evaluarea și acordarea de granturi pentru proiectele și programele de cercetare:

- **confidențialitate** - informațiile cuprinse în formularele de cerere, notele și comentariile evaluatorilor, discuțiile din cadrul comisiilor de evaluare instituțională, a comisiilor de specialitate, ale consiliilor sunt strict confidențiale. Membrii acestor grupuri nu au voie să

discute sau să furnizeze informații despre aplicațiile evaluate, solicitanților sau altor persoane străine. De asemenea, le este interzis să-și exprime opiniile privind șansele de finanțare ale diferitelor programe. Aceștia trebuie să adere în scris la respectarea confidențialității. Propunerile respinse vor rămâne confidențiale, iar cele aprobate vor fi făcute publice.

- **conflict de interese** – poate apărea când evaluatorul:

- este aplicant, co-aplicant sau co-semnatar al propunerii;
- este din aceeași instituție sau aparține aceluiași centru de cercetare de unde face parte aplicantul;
- are o legătură de rudenie sau o legătură administrativă cu solicitantul;
- este sau a fost implicat într-o dispută cu aplicantul sau cu un alt membru din echipa solicitantului;
- este sau a fost supervisorul solicitantului de grant, când acesta era student.

În oricare din aceste circumstanțe, el trebuie să declare existența unui conflict de interese

- **programe care implica riscuri de natură biologică, utilizează materiale radioactive, agenți chimici și/sau au un impact asupra mediului**

Facultate trebuie să se asigure că membrii echipelor de cercetare au luat cunoștință și sunt conștienți de riscurile producerii accidentelor (ex: activitatea cu agenți chimici sau materiale radioactive etc.) care se pot produce în timpul programului; astfel ei sunt instruiți adecvat, beneficiază de echipament de protecție și sunt întărite măsurile de securitate.

Depozitarea și punerea la dispoziție a tuturor acestor materiale trebuie să fie conforme cu legislația în vigoare și cu standardele utilizate în țările Uniunii Europene.

Propunerile trebuie să fie în conformitate cu legislația în domeniu utilizării, stocării și folosirii facilităților și instalațiilor de importanță majoră și în acord cu standardele utilizate în țările Uniunii Europene.

- **respectul față de celălalt** - principiu care se referă la respectarea autonomiei persoanelor sau grupurilor de persoane apte să ia decizii clare și capabile să își exercite liberul arbitru, la protecția persoanelor atunci când autonomia este restrictivă sau diminuată (persoane inapte sau persoane a căror decizie de a participa la cercetare este grav compromisă).

- **a nu aduce prejudicii** - în plan etic, în mod general sunt admise o serie de limite ale inconvenientelor ce pot fi acceptate, astfel încât acest principiu presupune obligația cercetătorilor de a preveni sau elimina experimentele ce aduc prejudicii mediului sau suferință subiecților.

Proceduri de evaluare

Reflecțiile și principiile ce rezultă din procedurile și regulile de etică constituie un cadru de lucru ce delimitează interpretarea și aplicarea lor. Pentru înțelegerea acestor reguli nu trebuie să se uite că un adevăr etic, ca și un adevăr științific depășește simpla aplicare mecanică și dogmatică a unor reguli rigide aplicabile la situații punctuale. Etapa acceptării unui proiect de cercetare nu trebuie văzută ca o etapă birocratică ci mai mult, să conducă la o reflexie etică clară asupra cercetării și presupune o supraveghere continuă.

- **evaluarea criteriilor de erudiție** - cercetătorii trebuie să explice clar participanților avantajele și dezavantajele ce rezultă din proiect, pentru a înțelege contribuția lor la îmbogățirea cunoașterii. - **metoda proporțională** - evaluarea proiectelor se face proporțional cu perceperea riscurilor, inconvenientelor asociate cercetării.

- **metoda analizei** - deciziile cu privire la etica proiectelor de cercetare se iau în prezența membrilor Comisiei de etică și se bazează pe o analiză profundă a rapoartelor etapelor de cercetare. Este esențial ca membri Comisiei de etică să fie prezenți la ședințele de evaluare a proiectelor pentru a asigura o discuție adecvată asupra acestora.

- **luarea deciziei** - comisia de etică trebuie să fie imparțială și să ia decizii juste. În cazul refuzării unui proiect, aceasta trebuie să explice cercetătorilor motivele deciziei și să lase posibilitatea de răspuns.

- **proces verbal** - pentru fiecare ședința de analiză se întocmește un proces verbal în care sunt prezentate și justificate clar toate deciziile. Acestea trebuie să fie accesibile cercetătorilor și persoanelor autorizate, pentru a preîntâmpina conflicte judiciare.
- **participarea cercetătorilor** - comisia poate convoca cercetătorii cu scopul de a discuta propunerile lor, să accelereze și să faciliteze luarea deciziei pe plan etic (cercetătorii pot să asiste la discuțiile cu privire la proiect dar nu trebuie să fie prezenți la luarea deciziei).
- **procedura de evaluare a proiectelor în desfășurare** - cercetarea propusă trebuie să facă obiectul unei supravegheri continue cu respectarea principiului metodei proporționale de evaluare etică. Cercetătorii trebuie să întocmească un raport final la terminarea proiectului de cercetare.
- **revizuirea deciziei** - cercetătorii au dreptul de a cere ca decizia să fie reevaluată.

Responsabilități în activitatea de cercetare

Părțile implicate în procesul de cercetare își asumă o serie de responsabilități privind planificarea proiectului de cercetare, calitatea cercetării, cunoașterea procedurilor de etică, luarea deciziei, derularea cercetării.

- **planificarea proiectului de cercetare** - cercetarea este un fenomen social complex ce presupune asumarea unor obligații esențiale încă din etapa de planificare. Aceasta presupune cunoașterea de către cercetători a consecințelor ce pot avea impact asupra persoanelor implicate în proiectul de cercetare.
- **calitatea cercetării** - instituțiile care colaborează la realizarea proiectului de cercetare își asumă responsabilitatea de a asigura calitatea condițiilor de cercetare.
- **cunoașterea procedurilor de etică** – ca instituție de învățământ superior acreditată, Facultatea de Horticultură garantează colectivelor de cercetare independență totală, asigurând toate resursele pentru a le permite să-și asume rolul lor de educație și reglementare a relațiilor în cercetare cu rol de a proteja participanții la cercetare prin asumarea și înțelegerea riscurilor concrete.
- **luarea deciziei** - toți membrii echipei de cercetare trebuie să încheie un angajament de participare la proiectul de cercetare care presupune cunoașterea și calitatea temei de cercetare.

Derularea cercetării

Desfășurarea procesului de cercetare presupune și o supraveghere permanentă corespunzătoare:

- **îmbogățirea cunoașterii în domeniu** - îmbogățirea cunoașterii în domeniul de cercetare presupune și analiza critică, responsabilitatea și justiția ideilor generale acceptate, respectarea disciplinei în cercetare.
- **stabilirea relațiilor de responsabilitate ce influențează derularea activității** - în desfășurarea activității de cercetare între toți participanții trebuie să se instaureze relații de responsabilitate.
- **participarea efectivă la activitățile de cercetare** - activitatea de cercetare implică participarea deplină a persoanelor, participare care poate să aibă repercusiuni profunde în familie, grupuri sau colectivități.

Consiliului Facultății de Horticultură

DECAN,
Prof. univ. dr. **Ducia DRAGHIA**